

ERDELYI ÉLET

POLITIKAI,
TÁRSADALMI,
MŰVÉSZETI-ÉS-
KÖZGAZDASÁGI-
HETILAP

Tartalom :

**Spectator: Kihulló kövek
Régmúlt, de feledhetetlen
órák a román királyi
család körében**

**Üzenet Salamon Bélának
Állami és magán egészség-
ügyi intézmények Aradon**

Borsai emlékek

Hozzászólás

Mit üzen a szerkesztő

Humor stb.

Arad

**Arad, 1930
julius 21.**

ARA 20 LEI.

**XIX. évi.
22. sz.**

Nem reklám,
hanem valóság,
hogy női és leány-
ka-felöltők leg-
olcsóbban ::

PLESZ

központi ruhaáruházá-
ban szerezhetők be,
a színház hátsó bejáratával szemben. :-: Óriási választék, szolid
és olcsó árak. :-: Kereskedők részletcsoportjának tagja. —o—

A „Dácia“ és „Központi“

kávéház

étterem

Arad előkelő közönségének találkozó helyei!

IDEAL, UNDERWOOD
és hordozható

írógépek

ujak és használtak állandóan rak-
táron. Nagy javító műhely! I-a ga-
rantált friss angol írógépszalagok.
Irodafelszerelések. Izléses nyom-
tatványok. :: Dombornyomda és
bélyegzők. Állandó gyors és gép-
írási tanfolyam.

Császár, Arad, Strada
Alexandri No. 5.
Telefon 393.

Bevásárlás előtt tekintse meg

Szántó és Komlós

ruhanagyáruház szenzációs ki-
rakatait. — Mélyen leszállított
árak. Mérték utáni rendelések
gyorsan, pontosan és megbizha-
tóan eszközöltetnek. Szenzációs
nagy raktár iskolaöltönyökben.

ARAD, Színházépület.

A volt **Éles Ármin-féle**
helyiségben a mai igényeknek
megfelelő

**!! fűszer- és csemege-
üzletet
nyitottam. !**

Uj vállalatomhoz a t. közönség b. párt-
fogását kérem. Teljes tisztelettel

Éles Lily.

Legszebben fest, tisztít

KNAPP

v. Weitzer-uca 11.

—:o:—

v. Magyar-uca 10.

Arad legkelleme-
sebb szórakozó-
helye a

Városi Kávéház!

Spectator: Kihulló kövek

Az emberiség a megpróbáltatásnak talán utolsó óráit éli. A sokféle válság, amely a világgazdaságot, a társadalmat, az államot, a parlamentárizmust, az egyes lelkét kiforgatta valóságából, úgy látszik a szakadék legmélyebb rétegére szállott már alá, ahonnan nincsen már más út, mint a lejtő tulsó oldalán fölfelé az egészség helyreállításának csúcspontja felé. Talán az áldozatok is, amelyek most elhullanak a gazdasági és társadalmi, a művészet és szellemiség területén már az utolsók, mint ahogy a fegyverszünet megkötése küszöbén, mikor a háborúnak már tulajdonképpen vége volt, még ezreknek kellett ártatlanul életüket adni. Mint akkor is, most is különleges a fájdalom, miért, hogy éppen a legjobbak tapasztaltabbak a végigkirtók tartoznak véres sört zárni. Mert a küzdelem előzetes órái elsöpörték vagy megugratták az értékteleneket. A vihar idején is a fákról először az értéktelen, a férges gyümölcsök hullanak le és csak aztán, későre pusztulnak el az igazi értékek. Nem állítjuk, hogy akár a háboruban, akár a béke válságaiban az áldozatok ilyen megkülönböztetése teljesen igazságos és jogosult. De sok bizonyíték van reá, hogy a háborus és békés viharok a végén igenis leggyakrabban az edzett, az életre hivatottabb, a tűzállóknak látszókat sodorja el. Ha csak egy város történetének utolsó évét pillantjuk át, meg kell állapítanunk, hogy ami most pusztul, akár az élet nyomorában, akár a halál sirkertjé-

Rögtön szépít a világhírű

MARGIT crem

dr. Földes és Hehs

cégtulajdonosok:

Hehs örökösök

ben sülyedjen is el majdnem mind a kitünő embereknek elsőrangu képviselöte. Mindegyik állta a viszontagságot tizenhat éven keresztül és ha most omlik össze, amikor a köz megérzés szerint megpróbáltatásunk talán végére jár, nem találunk más okot magyarázatul: nagy és felséges áldozatot kell hozni még egyszer a meghamisított élet tökéletes bocsánatának és kiengesztelésének biztosítására.

Magam is fölteszem magam ellen a fentartásokat; sorba veszem az érveket, amelyek e következtetés igazságával pörbeszállani látszanak. De a legóvatosabb mérlegelés, a legemésztöbbl lelki küzdelem ellenére is mégsem tudok mást vallani, mint amit fentebb állítottam. Éber figyelemmel kísérem az állami és társadalmi válságok szomoru jelenségét. Gondosan vizsgálom az elpusztuló egzisztenciák körülményeit és igyekszem a jelentös öngyilkosságok rejtelseit felkutatni. S a végső megállapítás, amibe minden alkalommal ütköznek, a meggyözödés és visszavonhatatlanság egyre nagyobb mérvében nem mondhat egyebet, mind azt, hogy ami most elpusztul, nagyobbára elsörendü veszteség, a társadalom épületének legjobban, legszebben faragott köveinek kihullása. Ha mással nem tudnék bizonyítani, itt van mindjárt Deutsch Andor megdöbbsentö katasztrófája. Nemcsak a személy jelentöségével, nemcsak az öngyilkosság borzalmas tökélyével, hanem a pusztulás misztikumának kétségbeejtön szépséges tartalmával megerösíti állításomat. Lesznek talán még ezután is többen, akik jelentöségüket az ő általa taposott veres úton semmisítik meg, de az ő példázata önmagában is klasszikusan igazolja, hogy egy tragikus kényszer talán már a kapuzárás előtt követeli még az utolsó nagy áldozatokat és az ember tragédiájának egy végső éjszakáját fölvaltó hajnalodni kezdés éppen az ő sötét elhatározásában csillámlott fel először, jelentösége folytán észrevehető nagyságban.

Elöre bocsátom, ha valakit, úgy akkor Deutsch Andort kellene a baráti és emberi szeretet elfogultságával, tisztán érzelmi alapon elbucsuztatnom. De könnyező részvétemre ráhelyezem a tárgyilagos vizsgálat kényszerzubbonyát s tragédiájára való hivatkozásban nem a baráti szív megrendülését, hanem az általános ember döbbsentes föleszmélését akarom néhány szóval előterjeszteni. Felesleges éppen e helyen elmondani Deutsch Andor személyes kiválóságát. Mindenki tudja, hogy nagyszabásu egyéniség volt: különösen a munka fanatikus szeretete, amely minden társadalmi, politikai és vallási oldalról jött megbízatásnak szívesen rendelkezésére állott, emelte őt az átlagok fölé. De ennél is több volt. Azon arisztokráciába tartozott, amelyet jó és harmonikus emberek szervezett osztályának nevezünk. Munkás embernek lenni, vallásos embernek lenni, társadalmi szereplőnek lenni, jó családapának lenni bizonyára jelentös és kitünő teljesítmény, de tulajdonképpen nem az érdem, hanem a kötelességek területére tartozik. A jóság és vidám-

ság azonban — kiváltság. Lehet nevelés, sőt elhatározás, még szerencse dolga is, alapjában véve mégis csak a természet oly csodálatos célzatossága kivételes ritkaság, ez pedig az igazi és nemes arisztokrácia jele. A természeti diszpozícióból folyó jószág és vidámság ma, pedig amikor mind a kettőnek reális lehetőségei majdnem egészen elpusztultak, amikor egy nemzedéken át fáradhatatlanul igyekeztünk mind a kettő alól a talapatot elbontani, olyan erény, amelyet csak az arisztokratizmus kivételességét kiváltságosabbá teszi. Ha szabadna tulózni a szavak jelentőségét, azt lehetne mongani, hogy Deutsch Andor ily szerű arisztokratizmusa már szinte feudális határokat surolt, mert tele volt a jószág és vidámság lovagias, pazarló, erőszakos, sőt bájos elemekkel is, amelyek mintegy romantikus ködbe vonták előtte az élet legközvetlenebb és legkiáltóbb durvaságait. De talán még jobban jellemezzük őt, ha az összhang olyan embernek mondjuk, akit a német gedigennek nevez. Az ilyen mégis csak annak látszik és ez az összhang lélek Deutsch Andornál egy hatalmas testi építményben lakott, amelynek önmagában nézve is hosszú és öreg évtizedeket lehetett jósolni.

Ilyen hatalmas együttes vajjon el pusztulhatott-e a válság durva és kézenfekvő tényei miatt? Ahogy leveleiben tartalék nélkül kifejezte életének minden érzelmét és minden munkás pedantériáját, ahogy a teljes siker biztosításával hajtotta végre öngyilkosságát, ahogy tökéletesen föltárta misztikumának minden részletét, aligha mintha szimpla öngyilkos és szorványos válság miatt omlott össze. Nem az átöröklött öngyilkossági hajlam, nem betegség, nem anyagi gond kergette őt el, hanem egy szinte elemezhetetlenül finom és gyöngéd megérzés, így kell cselekednie, hogy lelkiaristokratikumának, élete egész céljának szolgáljon, nem másként, csak ha éppen most és éppen így távozik az élet köréből. Nem a zavart elme öngyilkosságát hajtotta végre, nem kényszer, nem gondolati öngyilkosság volt. Borzasztó tette a tiszta s naiv lélek követelménye volt, amely nem a kész, hanem az esetleg készülő válság elől igyekszik menekülni, amely az emberiségnek és övének tehető utolsó szolgálat. Amikor az ember öntudatlanul megérzi, hogy a közösségnek és a családnak, a kitűzött céloknak, s az erjedő időnek szabad utat csak az önkéntes feláldozásokkal lehet nyitni. Egyszerűen és szakszerűen szólva Deutsch Andor pusztulása olyan halál volt, mint a háború végén azoké, akik a fegyverszünet derengését fizették meg. Menekülés önmagunk elől, amikor életünkkel már nem szolgálhatunk, de halálunkkal siettetjük a kibontakozást és lefojtott erők lehetőségének felszabadulását.

Más lapra tartozik a veszteségszámla, amelyet a család, a baráti kör, a munka és a gyakorlati élet szenved el. A nagy áldozat az élők áldozata nélkül lehetetlenség. Amit megtanulunk, amit hasznunkra fordítunk, másnak elégségből jön létre. A szén, amellyel kályhánkat fűtjük, egykor élő erdők pusztulásával jött létre. A könyv, amely tanulságot,

vagy gyönyörűséget szolgáltat megfogyott órák vagy átvirrasztott éjszakák virágzó sirhalma. Minden, amit kapunk, másnak vesztesége, kétségtelen tény, hogy Deutsch Andor megszűnt élő szeretete és megsemmisült munkaképessége nagyon hiányzik, mégis egy megbecsülhetetlen szolgálatot tett: halálával követelte, hogy az élet ama méltóságát és nyugalmat, amelyben lehetséges volt a Deutsch Andorok oly megerősödése, hogy tizenhat esztendőn át dacolhatnak a megpróbáltatás szenvedéseivel, egész hatalmában és egész tisztatartásában immár helyre kell állítani. A fájdalom a közvetlen veszteseké, de az élet jogfolytonosságának eszméje meggazdagodott: amikor ilyen kiváló vitézek esnek áldozatul, jönnie kell most már az általános jóvátételnek és jobbaléteknek.

Régmult, de feledhetetlen órák a román királyi család körében

A román nép sorsának és a román-magyar viszony-
nak fordulása az elmúlt 12 év távlatában

— Az Erdélyi Élet számára írta: **Hungaricus Viator.** —

Hiába, fejedelmeknek is jót tesz az utazás.

Károly négy év óta járja a világot, embereket, életet tanult ismereni, mint könnyelmű ifju távozott, mint érett, meglepően bölcs férfiú érkezett haza.

Bölcsessége ellenségeinek való megbocsátásban, érettsége jó embereinek föltétel nélkül megbecsülésében, okossága a sajtó embereinek diplomatikus kezelésében, becsületes életprogramja a munka iránti vágy hangoztatásában nyilvánul.

A legjobb királyi nevelő: az Élet

Bejárta fél Európát a tulajdonképpen onnan kívülről tanulta igazán megismerni nemzetét, családját s főleg önmagát.

Nem udvari szalonkocsikban, közönséges D-vonatokon utazgatott, ismerkedett, keveredett, beszélgetett, kérdezett, felelt, eszmét cserélt-berélt ismeretlen utitársakkal. Páris és Nizza között 1929 teléh két franciával, — akik fel nem ismerték, — Románia politikai, gazdasági és társadalmi állapotairól tárgyalt órák hosszát s olyan keserű igazságokat kellett zsebrevágnia, melyekből többet tanulhatott, mint a Bratianu-Maniu társaság igazságtalan és igazságos tulzásaiból

együttvéve s *Jorga tanár sem tanithatta meg mindarra, amire négy évi számkivetésének keserőségei tanították meg Románia tékozló fiát.*

Ifju éveinek könnyelmű elpazarlása azonban a legjobb tőkebefektetés volt. Élettapasztalatokban királyi kamatokat most fogja huzni.

Király ilyen iskolát nem járt meg, mióta trónok állnak fenn s Mátyás, akiből a nagy igazságos lett, Prágát s a ragyogó Nápolyt ismerte, s olykor járta csak diákruhában népe kunyhóit is: *vieux jeu*, emberismeretre ma Párisban, Angliában tehet szert, ki Páneurópa hasznos polgára óhajt lenni egykoron s ha átmenetileg királyosdit is játszik vele a sors, polgári élettapasztalatainak efajta hivatalban is hasznát veheti s Károly úgy látszik akarja is venni, s nem teszi kockára többé koronáját, szabadságát, életét. Hisz majdnem Rudolf királyfi sorsára jutott s csak *vékony női hajszálon mulott, hogy Mayerling-féle vadászkastély helyett a Viktória-ut királyi palotájában fogja folytatni sokat hányatott életét.*

' A világszép királyasszony büvkörében

Hol volt, hol nem volt... Törökországban a már szinte elfelejtett — hiszen olyan régen volt — angol-francia támadások színterét: Trója romjai közül a világtörténelem legnagyobb szabású tengeri ütközetét néztem végig. A meghódított keleti fronton a német hadviselés oly magasra tartott, de minden háborus baj kuforrásának bizonyult tudományát tanulmányoztam, s a háboru teoretikus magyarázatát Hindenburg szájából hallgathattam. Német és svéd földön fogságba jutott véreink érdekét képviselhettem. Ruheleleben, Wittenbergában és Dänholmaban angol fogolytábornok lélektanát tanulmányoztam. A háboru harmadik évének végén, arra illetékes engedéllyel, a stockholmi angol nagykövettel cseréltem eszmét, s amig Ukrainát praktikus gazdasági okokból jártam be, s Krimbeen az egyszerű emberekké vedlett orosz nagyhercegek közzé jutottam, — Romániában mint csillogó keretbe csiszolt tükörben egy szép királynő lelkén keresztül Románia lelkét kerestem, s kerestem benne a jövő lehetőségeinek képét is, melynek fordulataitól függött Románia jövője, de érintve volt a mi jövőnk, Romániával szemben követendő magatartásuk iránya is.

A gyűlölet és bosszu jogos indulat lehetnek néha, utjuk nyomán azonban gyász és pusztulás fakad. Aki a jövőben építeni, s nem pusztítani akar, arra az utra tévednie többé nem szabad.

Ezzel az érzéssel, ezzel az elhatározással léptem Románia meg nem szállott földjére, s kerestem s találtam utat Moldvának hegyóriások közzé rejtett kicsiny falujába is, melynek egyszerű fehérre meszelt házában egy óriás akarat-erővel rendelkező világszép királykisasszony lakott. Ha ez a királyné nem Románia trónjára kerül, ha a sors hatalmasabb koronát juttat számára, ki tudja, mennyivel nagyszabásuan

s mily egészen más irányban érvényesíthette volna végtelen energiáját s tagadhatatlanul nagy eszét.

Ferdinánd király jassy-i palotája előtt két óriás katona áll őrt. A király főudvarmestere, Catargi Henry délután hat órára kéretett hivatalos helyiségébe, látogatásomról értesítettek az őrséget, megszólítás és igazolás nélkül fordulok be a palota diszes vaskapuján.

A lépcsőház alján kis mahagoni asztalon nyitott könyv hever. Aláírásokkal van tele. A király tegnapi születésnapja alkalmából jegyzik be nevüket a tisztelők.

Bejelentenek. A főudvarmester rögtön fogad. Audenciám részleteit már délelőtt megbeszéltük, ezuttal csak a végleges utitervet közli s utitársamnak, Stirbey hercegnek bemutat.

— Bocsánat ezért az öltözetért, most érkeztem faluról, örömmel hallok, hogy együtt utazunk, — üdvözlöm román kísérem.

— Az utiprogram tehát a következő, — magyarázza a főudvarmester. — Este 9 óra 15 perckor a király szalonkocsiján Piatráig utaznak az urak. Reggel 8 óra 40 perckor érkeznek Piatrába, s onnan autóval tovább Bicasba. Hogy pedig le ne kesse a bukaresti vonatot, — folytatja felém fordulva a főudvarmester, — a miniszterelnök rendelkezésére bocsátja az autóját, ha délután három órakor elindul Bicasból, legkésőbb nyolc órára ismét Jassyban, reggelre Bukarestben lehet.

Stirbey herceggel a király szalonkocsijában

Este kilenckor a vasúti kocsiban találom Stirbey herceget. Kényelmes, gyönyörű alkotmány Ferdinánd román király kocsija. A Romániában is szokatlan augusztusvégi kánikula dacára kellemesen esik benne az utazás, a hálófülkék, a nagy szalón villamos ventilátorral vannak felszerelve, észre se vesszük az előző napokon éjente is alig elviselhető hőséget: Három hálószoba, egy kényelmes nagy nappali, fürdő- és inasszobákból áll a pompás berendezésű építmény. A nagy szalónban helyezkedünk el, s késő éjjel elbeszélgettünk.

Stirbey herceg nem politikus, nem hivatásos diplomata, s talán éppen ezért kitünően ért a politikához s elsőrendű diplomata. Tiszteletbeli állása: a királyi birtokok legfőbb őre. Maga is kitünő gazda, Románia különböző részein óriás kiterjedésű uradalmi vannak. Az idej gyalázatos termést emlegetjük. Amikor a legjobb kellene, huszonöt év óta nem volt ilyen rossz esztendő Romániában.

— Birtokaimnak a németek által megszállott részét visszakaptam már beszélte Stirbey herceg. A német kezelés ellen nem panaszkodhatom, igaz nem a pater familias gondosságával jártak el, csakhogy utóvégre háborút viseltünk, s legyőztünk, ezt nem szabad elfelejteni, s mégis csak az a fő, hogy ma már ismét élvezhetem birtokaim jövedelmét. Sajnos királyunkkal szemben nem ugyanazt a mértéket alkalmazták a németek, többszöri beadványaink dacára a ki-

rályi uradalmak jövedelmét még ma is a pénzügyminisztérium pénztárába kell beszállítani.

A megkötött, de még nem ratifikált békéről beszélgetünk aztán hosszasan.

— Bizony, bizony, igen súlyosak a békeszerződés pontja. Ha szigorúan be akarjuk tartani, sokat kell izzadnia ennek a szerencsétlen országnak. A központi hatalmaknak azonban nem az a céljuk, hogy tönkre, hanem hogy legalább is életképesse tegyék Romániát, ha annak gazdasági erejére a jövőben is számítani akarnak. Rengeteg, amit az országból eddig elszállítottak, s mi mindent akarnak még ezentúl elhordani a németek. Csak póstacsomagokban, — hozzávetőleges számítás szerint mintegy ezerkétszáz vagon árut vitek el az országból.

Mielőtt a kocka megfordult . . .

Románia és monarchiának a jövőben várható viszonyáról a következőket jegyezte meg a herceg:

— A magyarokra alig haragszik itt már valaki. Hogy a nagy béke után milyen lesz a helyzet, azt igazán nehéz volna ma előre megmondani.

Erősen hiszem és remélem azonban, hogy Románia és Magyarország viszonya, — hisz közös érdekeink kívánják, — barátságos lesz a háboru után.

Mi lévén azonban a legyőzöttek, az őszinte kibékülésre önöknek kell meg tenniük az első lépést. Különb. erre a kérdésre nehéz felelni. Sok minden körülmény lehet befolyással jövőbeni állapotok kialakulására . . .

— Elsősorban a külpolitika eseményei, — vetem közbe én.

— Talán az és sok más egyéb is, de hiszen ki tudna ma csak egy hónappal is előre jósolni.

Aztán Bicasra fordul a szó:

— Legyen elkészülve a legegyszerűbb, majdnem primitív állapotokra Bicasban, amely azelőtt csak átmeneti ki ránduló helynek, rövid időre terjedő vadászatokra volt szánva, igazán nem királyi család hosszabb tartózkodására méltó lakhely. A felségek azonban ezt választották, állandóan ott laknak most, s arra való tekintettel, hogy mindenki szenved, nélkülöz, áldozatot hoz, egyelőre nem is akarják valamely kényelmesebb kastéllyal felcserélni. Az én mostani lakóházamról nem is beszélek. Egész kicsi kis erdőszékházban lakom családommal, éppen, hogy szerényen elférünk.

A detronizálás kérdését is szóba hozta Stirbey herceg.

— Egyetlen monarchisztikus államfőnek sem válik előnyére, ha bárhol is eltűnik egy trón. A királyfogás veszedelmes játéka, ha megindul a trónomlás, egy koronás fő sem lesz biztonságban Európában, a példa könnyen ragadós lehet. (A herceg jóslata azóta fényesen bevált.)

Órákat nézzük, tizenegyre jár az idő.

— Gyerünk aludni. Aludjék jól. Reggel fél nyolckor fel fogják kelteni.

— Jó éjszakát.

A tágas hálókocsi mindkét ablakát nyitva hagyom. Az éjszaka hűvösödő levegője frissen zug a vonat rohanásába. Sötét és borus az ég, missziról cikkázó villámok delejes fénye hasit bele a csillagtalan éjszakába. Talán a készülő zivatart előző tompa dörgés, talán a különös helyzet izgalma, — igen soká nem hunyom le a szememet. Éjféltájban kitört a vihar, riadtan ugrottam az ablakhoz, vastag cseppekben csapdosott a szobába a víz.

A nehéz bársonyfüggönyöket óvatosan toltá szét egy kéz, — Piatrához közeledünk, — szólt be franciául a komornyik hangja.

A király autója várt a piatrai állomáson. Stirbey herceggel elhelyezkedünk. Indulunk.

Csodaszép vidéken, a Bisztrica völgyén vágatott a pompás negyvenlóerős gép. Kétoldalt sziklás hegyóriások, alattunk a kanyargó folyó kristálytisza tükre.

— Van-e pisztráng a Bisztricában?

— Van bizony. Még több azonban egyik mellékágában, a Bicas patakban.

A királyi hajlék

Keskenyvágányu vasut vezet a kitünően gondozott országút mentén. A háboru alatt készült stratégiai vonal a magyar határig vezet. Bicastól ugrásnyira van Erdély. Félóra után királyi birtokon rohanunk, a huszonhat kilométeres utat negyven perc alatt tettük meg. Csinos parasztházak tűnnek elő sötét erdőrészek kanyarulatánál.

— Ez már Bicas, — mondja a herceg. — Amott, az a hófehér ház vadászkastélyom, jelenleg a királyi család lakóháza.

Tiszta román stílusban épült egyszerű kastély emelkedik a Bisztrica partján. Tizenhat, legfeljebb husz szoba lehet benne. Az emeletén széles kőterras tekint a völgybe, a kastélytorony alacsony csucsán a román zászló leng.

Kitárt kapu előtt megáll a gép. Katonaszolgák sietnek elénk, cipelik bőröndjeinket.

— A királyi család — susogja Stirbey herceg.

A nyitott kapun, az udvar mélyén, a kastély lépcsős bejáratára látunk. Mária királyné áll Elisabeta és Marioara királyi hercegnőkkel a ház előtt. Valamennyien román paraszt viseletben. Körülöttük, hosszuszőrü fehér kutyájával, scout-boy ruhában Nikolai herceg szaladgál s a háttérben, a királyné udvarhölgyével Ferdinand király társalog.

Köszönünk a Felségek felé s egy földszíntes oldalházban, a király szárnysegédeinek lakosztályában eltününk. Cezarescu ezredes fogad s vezet szobámba. Egyszerű vendégszoba.

— Helyezkedjék kényelembe. A bőröndöket rögtön behozatjuk.

Teát s hozzávalókat talál egy komornyik, később katonafodrász érkezik.

Közben megered az eső, az udvarkertre nyíló ablakból a hercegnőket látom a házba sietni, a királyné is visszatér sétatájából, a félig nyitott előcsarnokból nézik a zuhogó esőt.

Stirbey herceg is a kastélyba siet, mély meghajlással üdvözlí a királyt, a királynénak kezét csókol, a hercegnőkkel kezét fog. Mindezt ablakomból, mint kényelmes páholyból nézem.

Lakkcsizmában, fiumódra ülve a lovat, kis ponnyilovon vágat az udvarra a királyi család legfiatalabb gyermeke, a gyönyörű Eléna hercegnő. Lovászgyerek szalad eléje, a kislány leugrik, bőrig ázva, de nevető jókedvvel rohan szülei felé.

Később eláll az eső, tisztul az ég, a királyi társaság a kertben tűnik el.

Átöltözve, Cezarescu ezredes társaságában várom az audienciát, tizenegy óra után husz perccel, hangos túlkölés-sel autó siklik a kasytély elé. Károly trónörökös érkezett parancsórtisztjei kíséretében. Szürke katonasipka, zöldeszínű esőköpenyeg van a királyi hercegen. Egy komornyiknál testvérei felől kérdezősködik, átadja a köpenyét, s nővéreihez siet a kertbe. Az ezredest a kastélyba hivatják, magamra maradok. Nézegetem az asztalon heverő hépes lapokat.

A Leipziger Illustrierte és az Illustration több régi példányában írónnal jelzett képeket találok.

Az ezredes lép ismét a szobába:

— A királyné kéri!

Cezarescu ezredessel az alig negyven lépésnyire fekvő kastélyba sétáltunk át. A földszinti szalónban Prokopiu udvarhölgynek mutat be.

Németül kezdjük angolul folytatjuk a társalgást. — Mely nyelven óhajtja a Felsőges asszonnyal az audienciát? Angolul beszél természetesen legszivesebben a királyné, azonban ha kellemesebb, a Felsőg szívesen beszél németül is. A királyné tökéletesen bizja a német nyelvet.

Komorna jelenti, hogy a Felsőges asszony vár reánk. Egyszerű falépcsőn jutunk az emeletre.

A Felsőges asszony megbabonázó szépsége.

Az udvarhölgy eltűnik a jobboldali ajtóban, gondolati időre magamra maradok. Nem gondolkozom mit fogok beszélni, a tudat, hogy nem vagyok szigorú programhoz kötve, teljes nyugalmat biztosít. Úzöm a szándékot, nehogy megállapítani próbáljam beszédem kezdetét, mindent az első pillanat hatásától teszek függővé, nyugodtan, s céltudatosan ugyanis akkor fogok beszélni csak, ha lelkesíteni tud az alkalom.

Már nyílik az ajtó, az udvarhölgy int, belépek a szobába. Ha meg lehet asszonyt az őt környező tárgyaktól itélni, a bicasi kastély boudoirja választékos izlésű nőre vall.

Angolosan lány kerevetre művészileg himzett párnák tömege borul. szőnyeg, kép, csipke, műtárgy, s főleg sok-sok élővirág mindenütt, s az egészbe életet Ő maga lehel. Elöttem áll a legcsodálatosabb asszony. Tarkán himzett, gazdag román nemzeti ruhában fogad Románia királynéja. Angol szép szőke haját a román népviselet főkötpántja fogja le, homlokáról kétoldalt hosszú sárga fátyol omlik a földre le. Álomszerűen szép, bűbajos jelenség.

Meghajlok a királyi nő előtt.

Kezet nyújt, megcsókolom a hófehér kezét. Egy kar-székre mutat, szembe telepszünk, a királyné háttal a vilá-gosságnak, egy paravánt árnyékba ül.

— Hallom birja az angolt, ha úgy akarja beszéljünk azonban németül.

Első mondata a tapintat szava volt, első benyomásom, a hangulat máris kedvező.

— Felséges asszony, — kezdem a beszédet, — illeté-kes helyen értesítettek, hogy nyiltan őszintén beszélhetek felséged előtt.

— Természetesen, kérem is, hogy nyíltsággal beszél-jünk, máskülönben nem volna értelme mai találkozásunknak.

— Mindenekelőtt szükségesnek tartom kijelenteni, hogy sem mint politikus, sem mint diplomata, tisztán mint lelkes újságíró, s hazámat szerető magánember jelentem meg Fel-séged előtt, hogy olyan do'gokról beszéljek, olyan jelensé-gekre mutassak rá, melyek talán nem ismeretlenek Felséged előtt, amelyek azonban éppen kényes természetüknél fogva közvetlen megbeszélés tárgyát eddig nem képezhették, a bennünk lappangó esetleges félreértések tehát eddig még el-oszlathatók nem voltak. Magyarország és Románia régi rossz viszonyának okait fölösleges volna részleteznünk. Tények előtt állunk, amelyek fölött ma már nem sajnálkozni, hanem ha újjáéledni, erősödni, s a vilázháboru csapásait kiheverni akarjuk, azok tanulságait le kell számunkra vonnunk.

— Egyik országnak sem érdeke, hogy a békekötés után is haragban álljanak egymással, s egymás fejlődését gátolják.

Románia és Magyarország helyzete sokkal kedvezőbb a többi hadviselő államok helyzeténél. Mindketten agrár-államok lévén, nem vagyunk annyira a nyersanyagbeho-zatalra utalva, mint a többi állam, hamarabb heverhetjük ki a háboru veszteségeit.

A mi becsületes, jó termőföldünk mindig meghozza, ami az országnak kell. meggyőződésem, ha nyugodtan láthatunk a munkához, meglepően rövid idő alatt rendbe jöhetünk. Persze, ha erőnket ismét egymás ellen kell lekötve tartanunk, produktív munkára sokáig nem leszünk képesek.

A királyné komoly nyugalommal hallgatta a komoly szavakat.

— Tudom, — folytattam beszédemet, — Felséged előtt

sem ismeretlenek azok az európaszerte elterjedt hírek, amelyek Felsőged gyűlöletéről, s állítólag ellenünk irányuló izgatásairól beszéltek, s a sajtóban is erős kifakadásokra adtak alkalmat.

A gyűlölet és szeretet választóján

— Igen hallottam, tudomást szereztem róluk. De nem mondhatnám, hogy fájtak e vádak, lelkiismeretem tiszta, s érzem, hogy amit tettem, kötelességem volt.

Mert mivel vádoltak? Hogy katonáimat bátorítottam, ha a nagy csapások után csüggedni láttam, s lelket öntetem beléjük, mikor hadseregünk verve volt? Ez kötelességem. Elvégre királynőjük, Románia királynéja vagyok, sorsuk az én sorsom is, törődnöm velük nemcsak jogom de kötelességem is volt.

Nem érzek lelkismereti furdalást, mert meggyőződéselem, hogy jó királynéja vagyok népemnek. S hogy a megszállott területeken meglátogattam az éhezőket, kenyeret osztottam közöttük, ezt csak nem róhatják fel bünömül. Nagy gondal, utánjárással és még nagyobb költséggel ruhát, szövetet szereztem részükre s senkire sem bizva a dolgot, mindent magam osztottam szét s takartam be testüket. S hogy elbucsztam tőlük? Ez csak nem izgatás! Minden egyéb badarság, amit azontul nekem tulajdonítanak, rágalom. Visszatartom a vádakat. Megverték, s főleg alázták az országot könnyen felejteti ezt nem lehet. S én még ma sem gyűlölök. — Már angol rokonaim is, s itt angolra fordítja a szót, — nevetve emlegettek egykoron, hogy én belőlem hiányzik egy érzés, a gyűlölet lángja. De ha megtanulnék most gyűlölni nem volna csoda.

Amit Romániával csinál a német, az több már mint kegyetlenség, azt mi angolok tapintatlanságnak nevezük.

— Tudom, hogy legyőzöttnek soha sincs igaza s Vae viotis! de az mégis tulsok, amit a német e porig alázott nemzettel végez. Népem szeretetétől azonban nem foszthatnak meg, érzem, látom, hogy a nehéz béke nem hogy szétválasztott, a közös fájdalom és szenvedés még közelebb hozott bennünket.

— Éppen ezért Felsőged asszonyom, mert kezében a nép szívének a kulcsa, nem a gyűlölet, a szeretet útjára kell vezetnie azt. Felsőged befolyását ismerjük, tájékoztattak felőle Romániában, s talán éppen ezért jelentem meg Felsőged előtt, hogy kérjem, hogy ezt a befolyását népe igazi érdekében használja fel. Felsőged lenne hivatva, hogy amit a politika elrontott, népének szeretete által megjavítsa.

Hosszasan beszéltünk a jelen tényeiről, a jövő eshetőségeiről és lehetőségeiről. Mindvégig az a benyomásom volt, hogy ha akarja, s hiszem, hogy akarni fogja, Románia okos királynéja józan belátásra s megnyugvásra fogja bírni népét is.

Részletesen tárgyaltunk ezután a királynével annak

a lehetőségéről, hogy miképp lehetne a békekötés után a magyar és román népet érzelmi tekintetben is kibékíteni egymással.

E beszélgetés során fölmerült az ötlet, hogy nem magyar földön, elmúlt harcok bus emlékeként sok helyütt vannak közös sírok, amelyekben magyar és román katonák alusszák örök álmukat, e sírok fölé közös siremléket lehetne állítani, amelynek fölszentelésénél ne csak küldöttségileg, hanem lélekben is találkozzék a két nemzet. Ez a találkozás, ez a megértés a békés jövő együttes munkájának legszilárdabb alapja lehet.

Végül Angliát, s aztán a Krimet, az orosz nagyhercegeknek tett krimi látogatásomat emlegettük. A Felsőleges aszszony élénken érdeklődött azok sorsa iránt. A cár meggyilkolásáról mély sajnálat hangján emlékezett meg. Még bucsuzásra álltam fel, s még állva is *a cár szomorú sorsáról, tragikus végéről beszélt a királyné,*

Az elsősobában órára néztem. A végtelen érdekes beszélgetés alatt észrevétlenül mulott az idő: egy óra hosszat tartott az audencia. Gondolkodni sem volt azonban időm. német komornyik várt a ház előtt, s jelentette, hogy a trónörökös a kerti házban várakozik rám.

Üzenet Salamon Bélának

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Adassék meg minden elismerés Salamon Bélának, aki az egészséges humort, a nevetető műfaj igazi művészetét hozta el magával Aradra. Az utolsó előadásig meg voltunk elégedve Salamon Bélával és az hiszem neki se lehet panaszja Arad hálás közönségével szemben, amelyről minden ellenkező híresztelés dacára elmondhatja, hogy szívesen pártolta vendéjátékát. Elmondhatja, hogy minden előadást zsufolt nézőtér hallgatta végig. Nem volt szükség könyörgésre, reklamációkra, a közönség ment, jegyet váltott, mert tudta, érezte, hogy meglepetés nem érheti, megkapja maradék nélkül, amit Salamon beígér.

A bucsu előadásáig elégedett volt a közönség Salamon Béla és társulatának előadásaival, de pont végszóra, egy kis ünneprontó gesztussal, kiábrándult a publikum.

Mi, aradiak, még abban a mentalitásban élünk, hogy a művészettel szemben elkényeztetett bírálóképességünk azt hiszi, hogy a százszázalékos művészeket, százszázalékos amődició fűti. Igaz ugyan, hogy ebből megélni nem lehet, de mégis szeretnénk, ha harmadrendűvé válna a nálunk szereplő művészeknél az anyagi kérdés.

Csalódtunk Salamonékban, mert sajnálattal kellett megállapítanunk, hogy náluk elsőrendű kérdés az anyagi volt, sőt majdnem kizárólag ez dominált az előadások alatt. Igaz, hogy az utolsó előadásig ügyesen tudták ezt takargatni, de ezen aztán minden kiderült.

Az előbbi előadáson ugynevezett elsőrendű műsorral szerepeltek Salamonék. Az utolsó előadáson, valószínűleg az-
zal a gondolattal, hogy már ugyis mindegy, a közönség amúgy is megváltotta a jegyeket, a silányabb műsort vették programmba. Ez megérthető egy vándorcirkusznál, ahol a felszereléseket az utolsó előadás előtt összepakolják, de nem bocsátható meg Salamon Bélánál, aki jó műsorral és jó előadással semmi áldozatot nem hozott volna, de végig megtartotta volna a közönség tetszését és szimpátiáját.

Salamon Béla az utolsó pillanatban elrontotta hitelét Aradon. A függöny összehúzódik, még mindenki várja a beígért jó műsorszámokat, várja legalább azokat az egyfelvonásos tréfákat, amelyeket azelőtt előadtak, de hiába várta. Senki sem mozdult a néző téren.

— Nincs még vége az előadásnak — hangzott innen is, onnan is.

Ki gondolt volna arra, hogy vége van. Szokás ugyanis, hogy a vendégművészek rendezője, vagy igazgatója, az utolsó előadás után, amikor összecukódik a függöny, kilép a függöny elé és néhány szóval megköszöni a közönség érdeklődését, vagy legalábbis bejelenti, hogy vége az előadásnak, hogy jó éjszakát, vagy valami mást, amiből megtudhatjuk, hogy mehetünk haza.

Vártunk, vártunk, — végre rebben a függöny. De nem Salamon Béla jelent meg, csak a keze, amellyel olyasféle gesztust csinált, ami mifelénk annyit jelent: mars haza. Ez volt Salamon Béla bucsuja Arad közönségétől. Sajnáljuk, mert jövőre bizonyára megint eljönne Aradra. p—g.

Az erdélyi színházigazgatók úgy a maguk, valamint az összes potyajegyesek, színházi büffések, ruhatárosok és klakőrök nevében fájdalomtól megtört kasszaraporttal jelentik, hogy gyermekük, a kicsi, de annál rosszabb

Színházi Szezonka

végelgyengülésben kiszenvedett. A hitelezők minden reménye sirba szállt vele.

Béke a kommünikék milliméter soraira.
Legyen neki könnyű a föld és a többi nyári kabaré!

Borsai emlékek

(Az Erdélyi Élet eredeti tudósítása.) Néhány nappal ezelőtt volt az ujságokban: Mármarosban. Borsán messziről jött román fasiszták felgyújtották a községet, a lakosság nem hogy oltással törődhetett volna, menekülni volt kénytelen, hogy életét mentse s most, visszatérve,

sok száz család hajléktalan.

A hír olvasásakor élelem tűnt a falu, a maga csodálatos, szerencsétlen lakosaival: a kaftános kazárokkal, élükön híres csodarabbijukkal, aki fehér-kék csikos selyemkaftánban, rókaprémés sapkában fogadott egykor s akitől egy óras beszélgetés alatt egyetlen kérdésemre sem tudtam felvilágosítást kapni, pedig folyton válaszolt. „Miniszterei”-től körülvéve olyan körmönfont frázisokat mondott, hogy végre is azzal hagytam ott:

— Főtisztviselő főrabbi ur, azt hiszem, játszani tetszik velem, nem kérdezek tovább semmit, csak még arra feleljen, ha akar: milyen a viszony ön és a főszolgabíró, a mindenható Papp Simon közt? Mert neki is fel fogom tenni ezt a kérdést, fordítva. Hozzá megyek vissza . . .

— Főszolgabíró ur igen kiváló ember, lumi nagyon tiszteljük őt. Ő az állam és az emberek ügyes-bajos élete, én pedig a hitük felől gondoskodom s nem avatkozunk egymás dolgába . . .

— No végre, hogy mondott valamit. Bár azt hiszem, ez sem egészen így van. Pan Simon (Simon ur, — így hívta ott Papp Simont mindenki) uralkodik mindnyájunk fölött, de a kazárokat önnek albérlésbe adta . . .

Ezzel megelőztem, hogy az audiencia végét intse s a „miniszterek” észrevehető bosszúsága közben meghajtottam magamat és sarkon fordultam.

Mert semmi érdemleges dolgot a borsai csodarabbiról írni nem tudok, hogy népe, — amely husz év alatt Galiciából lehuzódva a Pietros tövébe — pálinkával felszorította a ruténeket és románokat házaikból a havasoldalak birkaaklaiba, az közismeretes és az is, hogy ők maguk, orthodox bizottságukban, éppen olyan nyomoroságos életet tengetnek, mint falubeli elődök. Ez is a magyar közigazgatás büne volt. Perényi Zsigmond báró főispán ur csak azt kötötte ki az „alsóbbfoku közigazgatástól”, hogy Mármaros minden körületében csak kormánypárti képviselőt „válasszanak”, még pedig akit ő, helyesebben a miniszterelnök kijelöl. Pan Simon meg a csodarabbi, a maguk írásában gondoskodtak erről, azontul tehettek, amit akartak. A rabbi is, a pópák is, meg főképpen a főszolgabíró: Papp Simon.

Erről a Papp Simonról azt tartom, hogy a régi Magyarország sok közigazgatási potentátja közül ez volt a leg-

fantasztikusabb. Azt fogom itt elmondani, hogyan ismerkedtem meg vele s hogyan mutatta be ő önmagát.

*

Közvetlen a háboru előtt volt. A kárpáti utakat már akkor erősen kiépítette a hadvezetőség. Egy ily utépités panamáját mentem kivizsgálni. A visói főszolgabíró. Papp Simon, strohmann utján vállalta a több millió koronás utépitést, aztán a falvak népeit közmunkára kihajtotta, a ruténeket, románokat napszámba, a kazárokat a fuvarosokkal, így aztán csakugyan ő tehetta a legolcsóbb ajánlatot. Még ha a kenőpénzeket leszámítjuk is, sok százezer korona ragadt a kezén.

Azt már hallottam róla, hogy rendkívül eredeti ember s hogy duszgazdag, a székhelyén, Alsóvisón olyan kastélya és parkja van, amilyen sok vármegyében nincsen. Miután minden adatot beszereztem a panamájáról, nemcsak a minisztériumokban, de Mármaroszigeten, a megyeháza utépitési osztályánál is most már csak őt kell megkérdeznem. Mindig úgy tettem, hogy a riport végén elmentem az illető bizonyoshoz és váratlanul megkérdeztem: mit tetszik szólni ahhoz, az adatok azt látszanak mutatni, hogy lopni tetszett...

Egy szép téli nap reggelén Visóvölgyre érkeztem. Ez az utolsó vasutállomás. Negyven killométer onnan Alsóvisó. Szánkón, 16 fokos hidegben.

Az indóház előtt ott álltak a hernyósapkás fuvarosok. Megfogadtam egyet, nagyon furcsállottam, hogy a fuvardíj felől csak annyit mondott: elég lesz kérem, amennyit tetszik adni...

Milyen figyelmesek ezek a kazárfuvarosok, még farkastarka bunda is van a szánon, nemcsak pompás pokróc. Hogy meg ne fagyjon az utas.

Az ut vége felé — sötét volt már akkor — megkérdem a fuvarost, aztán van-e valami szállható féle Visón, ahol nincsen bogár?

— Ah kérem, hogy tetszik olyat gondolni. Még légy sincs ott, semhogy bogár. Pompás szállása lesz az urnak!

— No talán egész rendes hotel!?

— De még milyen, majd megtetszik látni.

Furcsának találtam ugyan, hogy Visón komoly hotel legyen, de bele nyugodtam. Beértünk Alsóvisóra, borzalmas viskók, aztán valami téren egy csinos, új kőház előtt álltunk meg. Egy portásszerű ember ugrott elő, szedte le a bundát rólam. Ahogy az előcsarnokba érek, szárnyas ajtó nyílik, nagy világosság, vágy őt-hat ur jelenik meg, nagy üdvölgással: mindjárt per te kezdtek. „Szervusz, isten hozott, no csak hogy megjöttél, nagyon összefagytál? Remélem hasznát vetted a bundának?”

Papp Simon és barátai voltak, a helyiség pedig kaszinó. Azzal kezdtem, hogy valami tévedés lehet én ez és ez vagyok, a főszolgabíró urral egész más dolgom lesz, amikor Papp Simon közbevégett:

— Tudom, tudom, pajtás, *azt is tudom, hogy mi járatban jársz.* No hát hiszen jó helyre jöttél, *olyan adatokat senkitől sem kaphatsz Pan Simonról, mint tőlem magamtól.*

Teli szájjal nevetett hozzá s mielőtt szóhoz juthattam volna, folytatta: — *Most csak gyere be melegedni, már vártunk a vacsorával.*

Ugy éreztem magamat, mint egér érezheti magát a fogóban. Vagy ha tetszik: roka a farkasveremben. Pillanat alatt világos lett előttem: Mármarosszigeten az utépitési osztályban jártam, az alispánnál kellett kérdéseket feltennem, azok értesíthették Papp Simont. Ez pedig a visóvölgyi fuvarosok között megparancsolta: a reggeli vonattal egy pesti ur jön Alsóvisóra, nem szóltok semmit, odahozzatok kaszinóba hozzám.

Itt vagy jóképet csinálók a játékhoz, vagy nevetséges leszek. Az előbbire határoztam magamat. Megmondtam Papp Simonnak: én vendéglátás közben és után is az a kemény ellenség maradok, aki voltam, ha így tetszik, együtt vacsorázom velük.

— Hát hiszen pajtás, nem is tudnál egyebet tenni — szólt — mert Alsóvisóban szállást ugyan nem kapnál, de fuvar se lenne visszafelé. A podgyászodat már elvitték a kastélyba. Jól fűtő kandalló van a szobádban... Az pedig ne zsenirozzon, hogy hogyan gondolkozol vagy irsz felőlem. Másféle emberek vagytok ti nagyvárosiak, meg mi is, itt a Pietros alján.

Meg volt a kitünő vacsora, az asztaltársak erősen ittak, láttam a célt: leakarnak itatni. Vigyáztam. Aztán cigány jött, huzta a nótákat. Az egyik asztaltárs elkiáltotta magát:

No, mennyi a vízi? A ferbli-játék alaptétje. Ahogy Pán Simon az arcomra nézett s mondta: játszunk egy kis csöndest, a kedvéért kicsibe, — láttam, hogy Pán Simon Budapesten is utánam nézetett s az ujságírók és írók klubjában megmondhatták a kémjének: ez az egyetlen kártyajátékot szeretem. Összevillant a szemünk. Pan Simon szólt:

— A borból hát nem tudtam meglátni, hogy ki vagy? De a negyedik osztás után tisztában leszek Veled.

Hogy mindjárt tisztában legyen velem, így szóltam hozzá:

— Rendben van, játszunk. Csak annyit kell vállalnod, hogy amennyiben nyerni találok, kiosztod a nyereséget a visói szegények közt.

Visszavágott:

— Az nagyon derék lesz. Irén, a feleségem nagyon fog örülni neki. Az ilyenekkel játszik, ilyen jótékonykodással. *Annak ugyanis mindig száz ingyenélője van, nem győzöm eleget pótolni a tüpénzét.* De majd gondoskodunk róla, hogy ne legyen mit ajándékoznod.

„A kedvemért“ tizfilléres alapon játszottak. De olyan örült tempóban hatványozták a hívásokat és visszahívásokat, hogy alig mult éjjél, a nálam lévő háromszáznéhány korona elveszett. Annyit őriztem meg magamnál, hogy reggel sürgönyözhessek pénzért.

A társaság minden tagja kínálta a tárcáját, csak — dicséretére legyen mandva — Papp Simon nem. Ellenben ő is felállt a kártyaasztaltól, mikor én, a többiek tovább játszottak, azután már koronás és ötkoronás vízzel, mi pedig Papp Simonnal a terem sarkában egy kis asztal mellé ülünk, friss bort hoztak, a cigány hangfogóval huzta s Papp Simon így szólt:

— Azt ígértem neked, hogy én magam adok adatot magamról. Amíg élt, az apám az volt itt az ur, én csak mulatoztam. Mikor meghalt, a holttestét bebalzsamoztattam s holnap reggel majd meglátod az ablakodból azt a hegyet, amelynek legmagasabb csucsára kriptát építettem, üveg alatt fekszik ott, *a környék népe odajár zarándoklatra, abból is látják, hogy a főszolgabírái különb emberek, mint a többi halandó, mert nem rothadnak. Tiszteletre kell nevelni a népet.*

Most pedig hát magamról szólok. Legjobban úgy mutatkozhatok be neked, ha egy legendát beszélek el, amely a járásban szájról-szájra ment, míg eljutott hozzám. Mindenki félt elmondani, két aranyamba került, amíg reá tudtam venni egy atyafit, hogy végre eldadogja. Halljad hát te is.

Volt Visón — így kezdődik a monda — egy nagyon szegény asszony, aki nagy nincsességben és jámbor hitében elhatározta, hogy az uristennek ír egy levelet: pislantson már reá, lássa meg a nagy szükségét és segítsen. Meg is iratta a levelet a segédjegyzővel, lefizette érte a szokásos levélírási díjat, de hát hogy jutassa el a menyországba? Azt eszelte ki, hogy ha az uristen szeme mindent meglát, akkor, amilyen jó szeme van, olyan messziről is észreveszi, hogy „Uristen őszentségének“ van az címezve, csak alkalmas helyre kell azt tenni. Majd érte küld az isten valakit a személyzete közül, vagy pedig felviteti magához, ha történetesen valaki Alsóvisón íthagyja a földi életet. Akkor egyuttal igazán felviheti magával a levelet is. Soká gondolkodott a szegény asszony, hogy hát hová is tegye, innen a szél fogja elfujni, amott a lopakos emberek vágják zsebre, végre is bedobta a levelet a póstaszekrénybe. Bélyeget is ragasztott reá, hadd törje a fejét a póstamesterné, hogyan továbbítsa. Hátha talán már mások is irtak az uristennek.

A póstamesterné pedig, miután póstajárat a mennyországba rendszeresítve nincsen, elküldte a levelet a plébánoshoz, az érintkezik az istennel hivatalosan, ő tehát az illetékes. A plébános pedig restelte bevallani, hogy nincsen közvetlen érintkezése a mennybeliekkel, azért furfangosan úgy gondolkodott, hogy a hitetlenek szerint Visón és környékén a földi atyauristen — így szokták mondani — Pan Simon, a főszolgabíró. Elvitte hát a levelet neki. Azt is el-

gondolta úgy mellékesen, hogy a főszolgabíró igazán nem fog megneheztelni érte, hogy ha uristennek tartják, legalább a visóvölgyi hegyekre illetékesen.

Szó ami szó, a szegény asszony levele Pan Simon kezébe — hozzám — került. Pan Simon felbontja a levelet, éppen jókedvében volt, jó hírek jöttek a krassói telekparcellázásról — ott is van nekem négyezer holdacska — becsengeti a hajdut: Van a községben valami Gregor Mirca nevű özvegyasszony: Alássan jelentem a nagyságos főszolgabíró urnak, igenis van. Nohát hozd be hozzám.

Megy a hajdu, jön az öregasszonnyal. Te irtad ezt a levelet az uristennek? — kérdi a főszolgabíró. — Jaj, bocsáss meg Pan Simon, a nagy nyomoruság készítetett... No, ne félj semmit, az uristen öfelsége meghallgatta a kérésedet, itt küld neked tiz ezüst koronát. Itt van ni: egy, kettő három, négy, kilenc tiz.

Az asszony csak áll némán, szótlanul Pan Simon, csak éppen azon tűnődik, hogy szegény embernek hát szegény a szerencséje is. Ha már a jó isten olyan irgalmas volt, hogy meghallgatta alázatos kérésemet, miért hogy éppen általad küldte a pénzt... Mikor tudhatná, hogy... vámot.

Az asszony nem merete tovább folytatni. Így fejeződik be a legenda, — nevetett Papp Simon s odakoccintotta poharát az én még tálcán heverő poharamhoz.

Egy ideig hallgattunk mind a ketten. Aztán megszólaltam, mintegy a rezümét kimondani arra, amit a furcsa valomásttevő várt.

— A nagy mesemondónak: Jókainak a tollából jöttél a világra s aki ilyen őszinte tud lenni, mint te most voltál, az jobb sorsra érdemes, mint ami reád vár. Azt hiszed, az utügyet megszuzod? Kezeskedem róla, hogy nem. Becsukatlak, de nem fogházban foglak meglátogatni.

Nevetett. Inkább maradjak most pár napig Visón. Nézem meg, amit a felesége „játszik“. Így mondta: játszik. A ruthén szövőipar-iskolát korházat, amit visón ő tart fenn, krajcár hozzájárulás nélkül.

Vagy jöjtek még inkább nyáron, amikor az erdőben, a havasokon mindenütt áll az élet. *Oly szép az élet, ha ragyog*, mondta önfeledten.

— És én látjátok, hogy millióknak sohasem áll az élet, még nyáron sem — mondtam neki.

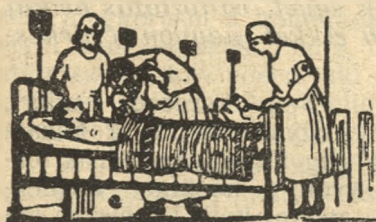
Másnap reggel aztán megnéztem a kórházat, a szövőiskolát s elmentem utána, hogy az ebéden ne kelljen résztvennem. Borsára, a csodarabbihoz. Délután megérkezett a pénzem, késő este elutaztam.

Ahogy Pan Simonnak megmondtam, feltártam a dolgait, az ügyészség eljárást indított ellene. Vádindítványig jutott a dolog. Akkor kitört a háboru, nagy hazafi volt Papp Simon, az ügy megfeneklett. Mikor pedig a forradalom jött, Poppán Simon lett, megint csak hazafi, a román oldalon.

Ha még ott él, nem történhetett Borsán se semmi a tudta és akarata nélkül.

f. e.

Állami és magán egészségügyi intézmények Aradon

Arad városában működő egészségügyi intézmények egyrésze, eltekintve a közkórháztól, minden tekintetben megfelelnek a modern egészségügyi kívánalmaiknak. A napokban több ilyen intézményt látogatunk meg.

Láttuk a gyermekkórházat, ahol a legnagyobb gonddal kezelik a betegeket, ahol rend és tisztaság uralkodik, láttuk a szülészeti klinikát, a tüdőbeteg szanatoriumot, ekről is a legjobbakat mondhatjuk

De a legkellemesebb meglepetés ért bennünket a Therapia szanatoriumban. Ez az intézmény fel van szerelve a gyógyászati technika legmodernebb vívmányaival. Ragyogó tisztaságu betegszobái a nagyvárosok előkelő szanatoriumaival is felvehetik a versenyt. Dr. Roth Marcel egyetemi tanár dr. Windholz és főorvosok vezetése és ellenőrzése alatt az itt ápolt betegek a legnagyobb kényelemben részesülnek. Dr. Hersch Andor, az ismert és kiváló ideggyógyász pedig szükségtelemmé teszi, hogy külföldi intézeteket keressenek fel a betegek. Steiner dr. a kitűnő röntgenológus is itt dolgozik tehát mindent megtalálunk ebben a szanatoriumban, mely méltón pótolja a hasonló idegen intézményeket.

Amilyen örvendetes, hogy ez a magánkezekben lévő szanatorium a legtökéletesebb és legmodernebb eszközökkel rendelkezik. De annyira szomorító, hogy a közintézmények, közöttük a kórház elhanyagolt és nincsen kiváló vezetőségnek elég hatásköre ahhoz, hogy a szomorú állapotokon javítson. Az állam, a város, vagy a megye nem bocsát rendelkezésükre megfelelő összeget. Bármennyire jóindulat volna is a kórház vezetőségében, a jóindulat belefulladás a fentről sulyosodó nemtörődömség mocsarába.

A közkórház restaurálása pedig igen égetően szükséges. Nincsen mindenkinek elég anyagi ereje ahhoz, hogy szanatoriumba kezeltesse magát. Jó volna ha a közkórház is megadná betegeinek, legalább a minimális kényelmet.

i—a.

A SIMAY

uszoda és napfürdő

Nők és férfiak együtt. Nyitva mindennap d.u. 6—8-ig Uszás tanítás

Hozzászólás . . .

Egy intelligens olvasónők küldte be az alábbi cikket s bár nem minden megálpítással értünk egyet, változtatás nélkül leközljük, mert a cikket nagyon érdekesnek tartjuk.

Nem keresem, miért, hogyan adódik a házasság iránti vágy, örök törvény; nősülni, férjhez menni kell. De hiszen ma nem is fontos, mert ma nem a nagy szerelmek, sőt nem is akkordok játszanak közre a házasságnál. Ha házasságról beszélünk, el kell ismerni a sok rossz házasság egyik alapokát: a lányok erőszakos férjhezmenését. Ez a legfontosabb oka a mai rossz házasságoknak. Tudom, hogy férjhez kell menni. Csak nem minden áron!

Mi, fiatalok, ha megszidnak valamely modern cselekedetünkért, rougeért (mely ma már nem ok), szabadgondolkozásért, azt mondjuk annak a bizonyos őszbecsavarodottnak, hogy az ő idejükben is úgy volt ma a háboru után elromlott erkölcsök mellett, mondhatnám, a pubertás is hamarabb jelentkezik. Hát az tény, hogy nagyanyáink korában csitri lányoknak otthon volt a helyük, nem bálloztak, nem kaptak földig érő crepe-georgette estélyi ruhát, Patou-kéket, nem használtak L'amour poudert, krémet, nem kaptak csincilla belépőt. Ezek a korán érett gyerekek akarnak férjhez menni. Azután az első jelentkező gond, az első nincs, az első összeveszés után hazaszaladnak a mamához, de hamar visszatérnek — a gyermek miatt.

Hamar kész a rossz házasság.

„Nem ezt akartam, nem így gondoltam, nem erre vágytam“.

Hja, az élet produkálja, azt, ami igazán éretté, komollyá, igazán asszonnyá tudja tenni a nőt — s nem a pap által felhúzott kicsi karika.

És ha haragusztozok is rám, lányok megbocsájtanak az anyák és fiatal asszonyok, akik ha jól, ha rosszul élnek, talán karikás szemmel titkolják, de titokban megszorítják a kezem, hogy így van.

Nem kell férjhezadni gyerekeket csak azért, hogy asszonyá legyenek s kevesebb lesz a rossz házasság.

S ha pár évi házasság után, ha nem is forró szerelem, de őszinte hitvesi hűség, kölcsönös tisztelet, mondhatnám lelki barátság (melynek mindegyike fontosabb az egetverő szerelemnél) meg is marad a házastársak között, mint gondolat, nem produkált eleget az élet?

Az asszony önmagát való csinósítása, óvakodása az öregedéstől, vagy tetszeni, másoknak is, szellemi és testi szórakozás: erőszakolt dolgok.

A fiatal asszony, aki mindenütt ott van, öltözik, gondatlan, szép lakása, gyermeke Flaulein helyett cseléddel sétál s ő korzózik, mialatt férje nem tudja idegölő munkával sem megkeresni a mindennapit — ez a típus rossz, önző, erről nem beszélek. Pedig, de sok ilyen van, különösen fiatalasszony, különösen, aki önmaga szerint rossz házasságot kötött és akinek még véletlenül sincs két gyermeke! Sajnos, a legtöbb. Jó erősen aláhuzva, uriasszony. Ő azt hiszi.

Nem. Ne szégyeljétek dolgozni! Ma csak ezt lehet és az elférfiaskodás mellett csak ez adja majd vissza az igazi nőt, mert aki a férje mellett dolgozik, az az igazi asszony, különösen, aki jobb napokat látott. És a férj, asszonya munkáját, a gazdasági viszonyok jobbra fordulása után igyekezni fog kivenni felesége kezéből a munkát, hogy szeretve, tisztelve, egyedül keresse meg családjának az, amit a jó feleség megérdemel. Így lesz azután jó a házasság, melynek első alapfeltétele a kölcsönös önzetlen megértés.

De sokan mosolyognak majd soraimon azok, akik keserves fillérekből először vették meg a hosszú estélyi ruhát, azok, akiknek erre is tellett. A tiz ujjam kevés volna megmutatni. Kint, ha szóba jön a probléma, fölényes a mosolyuk, de otthon, ha kevés a zsír a rántáshoz, titokban, fájó szívvel bevallják az igazat — de csak önmaguknak.

A nő, aki intenzíven részt vesz a férje munkájában, ma nagyon sokat szenved. A férj, ha fáradtságos napi munka után hazamegy a közös munkából, lepihen, ujságot olvas vagy kávéházba megy. Az asszony, ha legjobb esetben megbízható személyre van bízva a háztartása, utána néz a napi munkájának, rendbehozza otthonát, mely sajnos nem viselheti magán gazdasszonya énjét, kiadja másnapi munkát és lefekteti kicsi gyermekét, hogy legalább egyszer naponta megcsókolhassa azt. Másnap azután újból minden munka, gyerekek utáni vágy, gond, mindig pihenés nélkül.

Merem mondani, hogy nagyon kevés jut anyagiakban, de lelkiekben is a csinosításra és kevés asszonynak van annyi lelki ereje, hogy ezek után tanulmányozza férje lelkiállapotát és besuranhasson azon a kis részen, mely számára a gondok között esetleg fenmaradt.

S mi a megoldás? Legalább is komolyan, meggondoltan házasságot kötni és igyekezni kölcsönös megértésre, így juthatunk vissza a jó házasságokhoz.

És ha véletlenül még sem sikerül, akkor legjobb tudásunk szerint korrigálni.

És türelemmel megvárni, míg a helyzet olybá alakul, hogy a férj egyedül is el tudja látni a háztartás, szórakozás, nyaralás költségeit s amikor megveheti feleségének a fotójt, melyben az kipihenheti előző fáradalmát s élhet csak a családjának, otthonának, ha nem is, mint egy életművész, hanem uriasszony, hanem megbecsült értékelt igazi asszony.

K. V.

ERDELYI ÉLET HUMOR

— Megbocsáthat-e vajjon Bratianu Vintillának a liberális párt?

(Egy kikeresztelkedett vissza akar térni a zsidó vallásra és elment a rabihoz megkérdezni, hogyan nyerhetne bűnbocsánatot.)

— Az menni fog, — mondta a rabi — csak azt kell csinálnod, amit mondok.

— Boldogan, Rebe.

— Hát majd jön a hosszunap, beülsz a templomba és ugy imádkozol egész nap, hogy meg se móccansz.

— De Rebe, Cenzúrált itt közbe a rabi böchere — az lehetetlen, mert hiszen a bűnök felsorolásánál ütnie kell a mellét.

— Ne szólj közbe, — szólt rá szigoruan a rabi — neki moccanás nélkül kell egész nap imádkozni és a bűnök felsorolásánál meg kell kérnie a szomszédját, hogy az illető az ő mellét is üsse.)

.....

— Mit jelent az, hogy a Timişiana Oprea — Arzenovici ügryhöz nincs kommentárja a közvéleménynek?

(Grün egy segédet ajánlott Kohnak. A segéd beállt, két hét múlva Grün elmegy Kohnhoz és megkérdezi meg van-e elégedve?)

— Nagyon szorgalmas, tisztességse fiatalember, — feleli Kohn — de van neki egy örült nagy hibája. Valahányszor összeszidom valamiért, viláért sem felel, hanem hallgat, mint egy dinnye a füben.

— Na és ez egy hiba?

— Hát persze. Képzeld csak el, hogy ilyenkor miket gondol rólam.)

— El lehet-e hinni Bratianu Vintillának, hogy Maniu veszedelmes politikája romlásba vezeti az országot?

(Kohnné és Grünne együtt uzsonnáznak a Dácia-kávéházban. Azt mondja Kohné:

— Képzeld csak, az uram ma azt mondta, hogy én egy hárpia vagyok.

— Légy nyugodt, — mondja Kohnné — ha a te urad ezt meg merete mondani, akkor te nem vagy az.

.....

— Mit fog csinálni a kormány, ha az antiszemita vezéreknek adott ultimátum lejár?

(Két utazó beszélget a kupében.

— A mult héten Timisoarára utaztam, — meséli az egyik — az uton beszállt egy szélesvállu vidéki pasas és a bőröndjét feldobja a hálóba, direkt az én kalapomra.

— Kérem, — szoltam oda neki udvarias hangon — a kalapom a csomagja alatt van. Odanézhett volna, mikor feltette.

Erre se szó, se beszéd, feláll az ipse ugy pofonvág, hogy majd leestem az ülésről.

— Na és te mit csináltál? — kérdi a másik.

— Ugy felháborodtam, hogy — kimentem a kupéból.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Van-e remény arra, hogy ha a Cfr-nél a személy tarifák emelésével kiegyenlítik a teheráru-díjtételek leszállítását, akkor ott rendbe jönnek a dolgok és a pulikumnak se lehet panasza?

(Az öreg Kohn meghalt és két fiára csupán annyit hagyott, hogy azok egy hordó szilvóriumot vehettek az örökségből és még négy garasuk maradt. Közösen elhatározták, hogy a hordó szilvóriumhoz nem nyulnak, az lesz a forgótőkéjük és a hordót maguk előtt gurítva, vándorutra indultak. Utközben az egyik fiu nagyon megszomjazott és így szolt a másikhoz:

— Nézd én szeretnék inni egy kupica szilvóriumot. Nem kívánom ingyen, hanem adok neked érte négy garast. — A másik ebbe belement és négy garasért kiadta a kupica szilvóriumot. Néhány perc mulva ő szomjazott.

— Nézd, — mondta a testvérenek — én se kívánom ingyen. Itt a négy garas, adj nekem egy kupicával.

És így ment a dolog mindaddig, amíg a hordó egyszerre csak teljesen üres volt.

A két Kohn erre szomoruan összenézett így szoltak:

— Most csak azt nem értjük, hogy nincs se szilvóriumunk, se pénzünk, pedig mi mindig megfizettük, amit megittunk.)

— **Miért olyan sziklaszilárdak a miniszter urak abban a meggyőződésben, hogy nehéz volna kicserélni a jelenlegi garnitúrát?**

A kis Móricka rosszul viselkedik és az ayja megfenyegeti azzal, hogy ki fogja őt cserélni egy jó kis gyermekre.

— Ezt te nem tudod megcsinálni, — feleli a Móricka.

— Miért nem?

— Mert senki sem lesz bolond neked egy jó gyereket adni egy rosszért.)

óra 13	perc 13	T Á V I R A T	óra	perc
hó			nap	13
<p>Banca Naționala Bukarest.</p> <p>Az új öt és husz lejesekről beszámolót akarunk irnistop sürgősen kérünk belőlük tiszteletpéldányt</p> <p>Közgazdasági Hetilap</p>				

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— **Éjjeleken át nem tudunk aludni az adók miatt és most jön Popovic pénzügyminiszter és még ő neheztel ránk. Hogy lehet ez?**

(Kohn éjszaka egy vidéki szállodába érkezik és mivel nincs üres szoba beszállásolják egy öreg zsidó mellé. Az öreg rettenetesen horkol és miután Kohn nem tud tőle elaludni, kinjában elkezd fütyülni a Körösi lányt s közben behunyja a szemét, mintha aludna.

A zsidó a füttyszóra felriad, végignézi a szomszéd ágyban látszólag alvó Kohnt, egy darabig hallgatja, aztán csendesen megszólal:

— Hast e ekelhafte Gewohnheit! . . .)

Butor részletre készpénz árban kedvező feltételekkel **Garai**

ARAD, Piața Avram Iancu No. 10.

TIMIȘOARA, Fabrica P. Coronini No. 23.

— Egy liberális benfentes az aradi tanács választás alkalmával kijelentette, hogy Luțai polgármesterré való megválasztását lehetetlennek tartja. Most bizonyára azt mondaná:

(Egy fiatalember beállit egy hires orvostanárhoz, aki megvizsgálja és így szól:

— Önnek legfeljebb még két hónapja van hátra.

A fiatalember leverten távozik és az uton találkozik egyik barátjával, egy fiatal orvossal, aki egy új gyógymódot ajánl neki.

A fiatalember megpróbálja és meggyógyul. Egy év múlva találkozik a professzorral, akinek elmondja, hogy ime, nem halt meg, sőt, teljesen egészséges. A professzor megvetően legyint a kezével:

— Ez csak úgy volt lehetséges, hogy Önt hibásan kezelték.)

Egészen röviden!

az

ERDÉLYI ÉLET

a legjobb, a legrégebb, a legmagyarabb, a legérdekesebb, a legmegbízhatóbb romániai magyarnyelvű riportlap! :: Olvassa és terjessze!

Mit üzen a szerkesztő ?

— A közönség körében általános megnyugvást keltett, hogy a bucaresti lapok oldalnyi terjedelemben leköszölték a Morgan művek elmúlt évi mérlegét. A lapok is megnyugodtak.

— Stimmt. Megnyerte. A „Nyári Téma“ című cikket tényleg Harsányi Zsolt írta, s csak a nyomdászbermozgalmából származó technikai hibából maradt el a szígnója. Általános szokás, hogy cikk írók közleményeiket három-négy lapnak is elküldik — természetesen nem ugyanazon városba, sőt lehetőleg országba sem. De jó cikkeket automatikusan is átvesznek egymástól a lapok, ami erkölcsi érdeke az íróknak és szellemi haszna az olvasónak. A mai gazdasági viszonyok mellett ez nem közömbös egyik részről sem. Ön mindenesetre kivételesen szerencsés helyzetben lehet, hogy több lapra való idővel és anyagiakkal rendelkezik. Köszönjük figyelmét. Tartson meg továbbra is jóindulatában.

— A kánikula hatása következtében az elmúlt héten Timișoarán többen hűvösre kerültek.

— A közeljövőben szerzői kongresszust tartanak azok, akik az utóbbi válságos időben semmit sem szereztek.

Saya tiszta felmelegítetlen nyerstejből készült savanyutej, melyből minden káros baktérium a speciális készítése folytán megsemmisül.

Saya magas vitamintartalmú, dúsabb, mint maga a nyerstej, tehát igen táptápláló, de emellett nem hizlal.

Saya a speciális erjedési folyamatánál fogva olyan hatóanyagokat tartalmaz, amelyek minden más preparátumnál hiányoznak, amely nélkül fogva ez igen könnyen emészthető. Így első sorban gyomor- és bélbántalmaknál vált be, valamint olyan betegeknek, akiknél hiszti nem tanácsos, de egyéb tápkiegészítőkre [vitamin] szükségük van [véralvadási, gyenge csontképződésű gyermekeknek] stb.

Saya cukorral, vagy gyümölcszisszal édesíthető, hűvös helyen hónapokig eláll anélkül, hogy értékéből veszítené.

Gyógy-Saya ugyanaz, mint a Saya, de gazdag zsírtartalmánál fogva igen hizlal, s így különösen tuberkulózisoknál, lábbadozóknál, angli kóros gyermekeknek, csecsemőknek [anyatej hiányában] stb. nélkülözhetetlen természetes táp- és gyógyyszer.

Kapható:

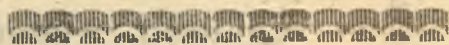
A „Saya“ társaság képviselőténél: Str. Ghiba Birta [volt Korház-ucca 30. és

minden jobb csemege és fűszerüzletben valamint tejcserzőkben. Ugyanott előjegyzéseket a jövő hónapi szállítókra is felvevőnek, mert előjegyzés nélkül, tekintve a roppant nagy keresletre, valamint a korlátolt mennyiségben való gyártást, csak korlátolt mennyiségben kapható.

MINDEN HÁZNÁL
LEGYEN

HA NINCS, AKKOR VEGYEN!

Jégelőfizetéseket Reusz cég bármikor felvesz.
Pontos szállítás.
Telefon 141.

Készpénz áron vásárolhat!

Mielőtt a nyári és őszi divatszükségletét beszerezné, okvetlen keresse fel

GOLDSTEIN LAJOS **divatáruházát,**

Arad, Strada Bratianu (Weitzer János-ucca) No. 2,
ahol női és férfi divatszükségeit legolcsóbban beszerezheti.

AZ

ARADI **KÖZLÖNY**

Erdély leg-
régibb, legolvasottabb és
legelterjedtebb napilapja!

Szines fényképek,
pastell-, aquarell- és olaj kivitel-
ben. Portré, gyermek és interieur
felvételek a nap bármely szaká-
ban, vasárnap is

Feszler Róbert
fotóművészeti szalonjában. Esti
pillanatsfelvételek Nitraphot reflek-
torok mellett. A Consum részletes-
port tagja. Tekintse meg a kirakatokat.

Arad, Bul. Reg. Maria 20.
Szabó Albert üvegházában.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre . . . 600 lei
Félévre . . . 300 lei
Negyedévre . . 150 lei
Az egyes szám ára 20 lei
Ó-Romániában . 20 lei
Jugoszláviában 4 dinár
Csehszlovákiában 4 c. k.
Amerikában 1 évre 5 d.

Telefonszám 520.

Megjelenik minden hó 10-én, 20-án és 30-án. Hirdetések közvetlenül a kiadóhivatalhoz küldendőek vagy bármelyik hirdető iroda utján is feladhatók. A hirdetések díja szövegoldalon 8 lei, hirdetésoldalon 6 lei négyzetcm.-ként.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Arad, Str. Cloșca (Szent László-u.) 2.

Előfizetési árak egy évre: vállalatoknak, nagykereskedőknek 1000 lei,
nyugdíjasoknak, köztisztviselőknek 300 lei.

Nem kell ango' partiárut ügynöktől venni

**féláron kap
angol ujdonságot**

J. SCHUTZ-nál Arad, Str. Eminescu 2.
(v. Deák Ferenc-uca)

**WEISZ LIPÓT
FOTOSZALONJA**

Bulevardul Regina Maria No. 22.
(Dáciával szemben)

Gyermek-, portrait és interieur fel-
vételek a legszebb kivitelben esz-
közöltetnek.

! Orthopéd !
és divatcipőt szakszerűen
garancia mellett készít

Weisz Sándor

cipőszalon A R A D, Strada Brancovici
(Lázár Vilmos-uca) 5. szám.

THERAPIA

szanatórium Arad, Str. Iosif Vul-
can (Kazinczy-u.) 8.

Telefon 532.

Telefon 532.

Legmodernebb műtőfelszerelés.
Röntgen, Quarz. — Diathermia.

**Házak vételét
és eladását közvetíti**

**Herzog
Sándor**

Str. Bratianu 15. (Weitzer-uca)

Legszebben fényez, mos, vasal

BÜTTINGER TERÉZ

gőzmosódája

volt Batthyány-uca **35**

Bent az udvarban.

Kül- és belföldi gyógy-
szer különlegességek

**VOJTEK
gyógyszertár**

forduljon
bízalommal

**Ha kárpitos munkát
akar jól és olcsón**

Wohlberger Sándor

kárpitoshoz Arad
Str. Bratianu 21
(Weitzer J.-uca)

Szent Imre évre

Budapestre és tovább utazók részére

jegyek és igazolványok

a Waggon-Lits Cook utazási világvállalat aradi menetjegyirodájában, Minorita templommal szemben
Telefon : 6-57.

CASTOR-OIL, ricinus-oil a legkiválóbb autóolaj!

Minden jobb autózletben és garageban kapható!

Mindennemü szörme munkát és

szörmeárúk

nyári gondozását
előnyös feltételekkel

felelősség mellett

vállalom.

**Engelhardt
Ferenc**

Arad, Str. Eminescu (Deák F.-u.) 1.

**Muzsay
József**

ARAD,

színházzal szemben

ÖLTÖNY, TRENCH-
COATS, ULSTER

Legjobb- és legolcsóbb!

Ön hitelképes! Jól akar Ön vásárolni? Divatosan akar Ön nyáron tetőtől talpig felöltözködni? Szövetet óhajt? Cipőre van szüksége? Ruhát szeretne? Igénybe kell akkor Önnek vennie az oly jól bevált Aradi Iparosok Hitelszövetkezete **bevásárlási könyvét**, amellyel hat havi, vagy Áruhitelosztálya **24 heti részletre** vásárolhat készpénzárón. — Aki az Aradi Iparosok Hitelszövetkezete Áruhitelosztályába mint vásárló belépni akar, az jelentkezzék naponta d. e. 9-12-ig, vagy d. u. 3-6-ig az Áruhitelosztály helyiségében. Strada Bratianu (Weitzer János-ucca) 18. sz.

Szőnyeg, függöny, stor, ágy- és asztalterítő, sezlonátvevő, butorszövet, brokát és mokett, roletta- és matracgradl, függöny-etamin és ussor, paplan, nyári takaró, kelengyevá- **legolcsóbban**
szon, zefir, selyem, szövet- és bélésáru

„MERCANTIL“

szőnyeg- és divatáruházban Arad, Bul. RegMaria 18.

Asszonyom!

Önnek csak egy választása lehet:

IVETTE

fonala finomabb más hasonlónál és nyersanyaga drágább

mosható, szintartó, szagtalan, puha és olcsó

tartóssága, ellenállóképessége végtelen

a valódi selyem minden tulajdonságával rendelkezik

mintái a külföldi tervek elkészülte után néhány nappal már forgalomba is kerülnek

Diadalmasan bevonult és mindenkit meghódított az

IVETTE

Utánozni nem lehet. A közönség ismeri előnyeit.